עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"ז מהלכות חובל הל' ז טוש"ע ח"מ סי' שפו סעיף א:

סח ב מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ו סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סימן צח סעיף א:

רבינו חננאל

פירוש דבר הגורם לממון, כגון מי שגזל חמץ זה של הקדש, אם הוא בעינו מחזירו לו לנגזל ופטור, דתנן גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך, וכיון שאכלו נתחייב הגזול לשלם לו ממון, ואע"פ שחמץ בפסח אינו ממון השכתו גורם לשלם ממון. רב אחא בר יעקב אומר כולי עלמא דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, והכא בפלוגתא דר' יהודה ור' שמעון פליגי. ת"ק כר' שמעון דאמר תוך זמנו הוא דעבר עליו בלאו, לאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום, וממון מעליא הוא, לפיכך מעל. ויש אומרים כר' יהודה דאמר אפילו לאחר זמנו עובר בלאו. ואמרינן והא רב אחא הוא דאמר דר' יהודה יליף שאור דאכילה משאור דראיה, מה שאור דראיה של גבוה מותר בראיה, כך שאור דאכילה של גבוה מותר לאחר זמנו אפילו באכילה, ולמה לא מעל, אלא ודאי הדר ביה. רב אשי אמר כולי עלמא אין פודין קדשים להאכילן לכלבים. ודבר הגורם לממון לאו כממון דמי, והכא בפלוגתא דר' יוסי הגלילי ורבנן קא מיפלגי. ת"ק כר' יוסי הגלילי, דקתני ותמה על עצמך האיך חמץ אסור בהנאה כל שבעה, ויש אומרים כרבנן. ירושלמי. מתני' דקתני חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה, במקום שלא נהגו לאכול פת של גוים, אבל במקום שנהגו לאכלו מותר אפילו באכילה. פירוש כגון שהיה ישראל רואהו ומסייעהו באפיית אותה הפת, וקיי"ל בזמן שישראל רואהו, כגון הבצקות של גוים ואמור רבנן אדם ממלא כרסו מהן אלו וכיוצא בהן. אם היה גגו של נכרי סמוך לגגו של ישראל, ונתגלגל חמץ מגגו של גוי לגגו של ישראל הרי זה דוחפו בקנה. היתה שבת או יום טוב כופה עליו כלי. רב אמר צריך שיאמר בשעה שיבער בא"י אמ"ה אקב"ו על בעור חמץ, וצריך נמי שיאמר כל חמץ שישנו ברשותי ואיני יודע בו, יהא בטל. אמר רב חמץ

תוספות

לפדותו ומותר בהנאה ויש לומר דכיון דכמו שהוא עכשיו לא שוי מידי לא שייכא ביה מעילה והיינו נמי טעמא דכל איסורי הנאה אין מקדשין בהן האשה אע"ג דכל הנשרפין אפרן מותר ואפילו אי דבר הגורם לממון כממון דמי ומעל לא דמי דהתם חזי לאחר הפסח שהוא כמו בעין ועוד יש לומר הא דאין מקדשין באיסורי הנאה היינו היכא דלית ביה שוה פרוטה לכשיהא אפר ולתירוץ קמא קשה (א) הא חזי בעינייה שלא כדרך הנאה (ה): **הדר** ביה רב אחא. תימה דבפרק קמא דחולין (דף ד:) אמר סברוה הא מני ר' יהודה דאמר חמץ של עוברי עבירה לאחר הפסח מותר מיד מפני שמחליפים והכא מסקינן לר' יהודה אפילו חמץ של נכרי אסור אחר הפסח ויש לומר דהתם סברוה כס"ד דהכא לרב אחא מעיקרא ורבינו תם מפרש לאו דווקא מיד דהא צריך שיהא שיעור להחליף והוא הדין שיהא חמץ זה ראוי לעשות אחר הפסח:

רב אשי אמר דכולי עלמא. וקשה לר"י היכי גרסינן אי גרסינן דכולי עלמא פודין אם כן לרבנן אמאי לא מעל אף על גב דלישראל אסור בהנאה מכל מקום ימכרנו לנכרי ההקדש עצמו ואי גרים אין פודין אפילו לרבי יוסי הגלילי אמאי מעל ויש לומר דגרסי' אין פודין ואף על גב דאין פודין להאכיל לכלבים מכל מקום שרי להסיק תחת תבשילו (ו)וכדפרישית דהכא דקדושת דמים אין פודין מדרבנן ולא גזרו רבנן אלא שלא להאכילו לכלבים אבל היכא דאין פודין מדאורייתא דהיינו היכא דאיכא קדושת הגוף אין פודין אפי' להסיק דהא תניא (ז)(כפ"ק) דבכורות (דף טו.) אם מתו יקברו וקאמר התם ממאי דהאי אם מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה דילמא משום דאין פודין הקדשים להאכילן לכלבים והשתא אי טעמא משום דאין פודין אמאי יקברו והא ראוי להסיקו תחת תבשילו אלא ודאי מדאורייתא אין חילוק וכן לעיל (דף כב.) דרשינן ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה ואסירי אפילו להסקה אלמא מדאורייתא אין לחלק בהנאה ואם תאמר לרבנן אמאי לא מעל הלא הקדש יכול למכור לנכרי על מנת שיסיקנו לפניו ויש לומר דגזרינן שמא יאכלנו הנכרי וכהאי גוונא אמר במסכת ע"ז (דף טו.) אין מוכרין בהמה לנכרי על מנת לשוחטה וכו' ומכאן מוכיח ר"י שהמשהה חמץ בפסח ודעתו לבערו אינו עובר באותה שהייה דאי אמרת עובר אכתי אמאי מעל לרבי יוסי הא מיד כשיפדה אותו הוא שלו ומודה רבי יוסי דשלך אי אתה רואה אלא ודאי לא עבר וטעמא משום דלא יראה (ח)ניתק לעשה ולכן אינו עובר כשמבערו לבסוף:

אמר

גמרא

להא שמעתא משמיה דרב יוסף בהא לישנא דכולי עלמא אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים והכא בהא קמיפלגי בדבר הגורם לממון כממון דמי מאן דאמר מעל (ה)קסבר (א)דבר הגורם לממון כממון דמי ומאן דאמר לא מעל קסבר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי רב אחא בר יעקב אמר דכולי עלמא דבר הגורם לממון כממון דמי והכא בפלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון קמיפלגי מאן דאמר לא מעל כרבי יהודה ומאן דאמר מעל כר"ש והא רב אחא בר יעקב הוא דאמר דר' יהודה יליף שאור דאכילה משאור דראייה אלא הדר ביה רב אחא בר יעקב מההיא רב אשי אמר דכולי עלמא אין פודין ודבר הגורם לממון לאו כממון דמי והכא בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן קמיפלגי מאן דאמר מעל כרבי יוסי ומאן דאמר לא מעל כרבנן: אמר רב חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור שלא בזמנו במינו אסור שלא במינו מותר במאי עסקינן אילימא בנותן טעם שלא בזמנו שלא במינו מותר הא יהיב טעמא אלא במשהו חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור רב לטעמיה (ו)דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם רב גזר חמץ בזמנו שלא במינו אטו מינו ושלא בזמנו במינו אסור כרבי יהודה ושלא במינו מותר דשלא בזמנו ושלא במינו אטו מינו כולי האי לא גזרינן שמואל אמר חמץ בזמנו במינו אסור שלא במינו מותר שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר חמץ בזמנו במינו אסור שמואל לטעמיה דרב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה במינו אסורין במשהו שלא במינו בנותן טעם שלא במינן אטו מינן לא גזר שלא בזמנו בין במינן בין שלא במינן מותרין כר' שמעון ורבי יוחנן אמר חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור בנותן טעם שלא בזמנו בין במינן בין שלא במינן מותר חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו בנותן טעם ר' יוחנן לטעמיה (ז)דר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו (ב)כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותרין כר' שמעון

אמר

רש"י

להא שמעתא. דרב יוסף: **דכולי עלמא אין פודין.** ואליבא דר' שמעון הוא דפליגי דשרי ליה לאחר פסח אף לאכילת ישראל ובהא פליגי מאן דאמר מעל סבר אף על גב דהשתא לא חזי הואיל ולקמיה גורם לממון הוא כממון דמי: הכי גרסינן **רב אחא בר יעקב אמר דכולי עלמא כממון דמי: ומאן דאמר לא מעל כרבי יהודה.** דאמר(ג) אף לאחר הפסח אסור בהנאה וכל שכן בפסח עצמו הלכך לאו ממון איכא דלישראל לא חזי ולאו גורם לממון איכא שאם יפדה לא יהנה ממנו ולנכרי לא מזבנן דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים: **ומ"ד מעל כר"ש.** דאמר(ד) ראוי הוא לאחר הפסח אף (לאדם) [לישראל] והו"ל גורם לממון: **משאור דראייה.** ושל הקדש אף בפסח מותר והכא אמר לרבי יהודה לא מעל: הכי גרסינן **רב אשי אמר דכולי עלמא אין פודין ודבר הגורם לממון לאו כממון דמי.** כלומר דכולי עלמא לנכרי לא מזבנינן ליה בפסח ומשום דלאחר הפסח דחזי לישראל לא מחייבי ליה דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי והכא טעמא דמעילה משום דסבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אף תוך זמנו מותר בהנאה הלכך חזי למפרקיה ולהסיקו תחת תבשילו ומאן דאמר לא מעל כרבנן דאמרי חמץ בפסח אסור בהנאה ואי משום דמלי לשהויי לאחר זמן כר"ש השתא מיהא לאו ממון הוא: **חמץ בזמנו וכו'.** מפרש כוליה לקמיה: **אי נימא בנותן טעם שלא בזמנו שלא במינו מותר.** בתמיה. הא יהיב טעמא ורב מדקאמר שלא בזמנו במינו אסור גלי דעתיה דכר' יהודה סבירא ליה דאמר אף לאחר הפסח אסור: **שלא במינו.** נמי בזמנו אסור. ואע"ג דלית ליה לרב בכל איסורין שלא במינו בנותן טעם רב גזר בחמץ בזמנו הואיל ובכרת הוא שלא במינו אטו מינו ואע"ג דבחלב ודם לא גזר שלא במינו אטו מינו התם הוא דבדילי מיניה אבל חמץ לא בדילי מיניה הואיל ואוכלו כל ימות השנה: **שלא בזמנו במינו אסור כרבי יהודה.** דאמר לאחר הפסח דאורייתא הלכך אף תערובת אסור: **שלא במינו מותר דשלא בזמנו.** דאינו בכרת שלא במינו אטו מינו לא גזר כי היכי דלא גזר בבשר בחלב ובשאר איסורין: **ושמואל אמר כו'.** במשהו עסקינן שלא במינו מותר כשאר איסורין דלא גזר שמואל בחמץ שלא במינו אטו מינו: **כרבי שמעון.** דלאחר זמנו שרי ואפי' בנותן טעם נמי שרי ולקמן (ל.) פריך והא אסר ליה ר' שמעון משום קנסא:

אמר

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ה:] כתובות לד. ב"ק עא: לח: [קה:] שבועות לב. לג., (ב) ע"ז עג:, (ד) [לעיל כח.], (ה) [לעיל כח:], (ו) [וע"ע תוס' קדושין נו: ד"ה המקדש וכו'], (ז) [וע' תוס' ב"ק נג: ד"ה לענין כלים], (ח) [נ"ל כפ"ק], (ט) [ע' לקמן לה. תד"ה כפרעיה],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אין פודין וכו' ולתירוץ קמא קשה. נ"ב עיין תוס' פ' האיש מקדש דף נו ע"ב ד"ה המקדש בערלה:

רבינו חננאל (המשך)

בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור אפילו במשהו, רב לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה במינו במשהו, וגזרה שלא במינו אטו במינו. שלא בזמנו, כלומר, אחר הפסח, במינו אסור במשהו, סבר לה כר' יהודה. שלא במינו לאחר הפסח מותר דלא גזר. ושמואל אמר חמץ בפסח [במינו] אסור במשהו, שמואל לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה במינן במשהו, שלא במינו שרי, ולא גזר שלא במינו אטו מינו. שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון. ור' יוחנן אמר חמץ בפסח בין במינו בין שלא במינו אסור בנותן טעם, ר' יוחנן לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן אסור בנותן טעם. לאחר הפסח בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון.